

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра економіки та менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
канд. хімічних наук, доц.
_____Пантелеймонов А. В.

“ _____ ” _____ 2018 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Небанківські грошово-кредитні операції

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) рівень вищої освіти _____
галузь знань _____ 07 Управління та адміністрування _____
(шифр і назва)
спеціальності _____ 072 Фінанси, банківська справа та страхування _____
(шифр і назва)
освітні програми _____ Фінанси, банківська справа та страхування _____
(шифр і назва)
спеціалізації _____ Фінанси, банківська справа та страхування _____
(шифр і назва)
вид дисципліни _____ за вибором _____
(обов'язкова / за вибором)
факультет _____ Економічний _____

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету “22” червня 2018 року, протокол № 8

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади)

Дорошенко Надія Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та менеджменту

Програму схвалено на засіданні кафедри
Фінанси, банківська справа та страхування

Протокол від “21” червня 2018 року № 9

Завідувач кафедри Фінансів, банківської справи та страхування

_____ (Глущенко В.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією
економічного факультету
назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається
навчальна дисципліна

Протокол від “21” червня 2018 року № 14

Голова методичної комісії економічного факультету

_____ Євтушенко В.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Небанківські грошово-кредитні операції» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа і страхування;
спеціалізації Фінанси, банківська справа і страхування

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів свідомої причетності до поглиблення інтеграції України у світове співтовариство через теоретичні заняття та уміння здійснювати грошово-кредитні операції.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- засвоєння студентами теоретичних знань і здобуття практичних навичок виконання грошово-кредитних операцій, що здійснюються при обслуговуванні фізичних та юридичних осіб;
- формування системи знань, щодо устрою основних парабанківських установ, їх функцій, механізмів взаємодії, сучасного стану парабанківської системи;
- розрахунок премій та дисконту;
- вибір оптимальних дій при здійсненні основних небанківських грошово-кредитних операцій;
- ухвалення рішень, щодо мінімізацій та управління валютним ризиком.

1.3. Кількість кредитів: ЕФ -41 – 3;

ЕФ 42 – 3

1.4 Загальна кількість годин: ЕФ -41 – 240 год;

ЕФ 42 – 240 год

ЕФ – 31 з - 150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
<u>за вибором</u>	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	3-й
Семестр	

7-й	5-й
Лекції	
16 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	- год.
Лабораторні заняття	
- год.	- год.
Самостійна робота	
144 год.	140 год.
Індивідуальні завдання	
-год.	- год.

1.6. Заплановані результати навчання:

знати:

- теоретичні основи функціонування парабанківської системи.

вміти:

- застосовувати знання на практиці при наданні кредитів;
- здійснювати розрахунки у разі настання страхової події;
- застосовувати техніку проведення диллерської та брокерської діяльності;
- приймати рішення щодо вибору умов пенсійних контрактів;
- опанувати систему страхування та забезпечення виконання страхових контрактів;
- прогнозувати вектор розвитку парабанківської системи взагалі і окремих установ безпосередньо;
- ухвалювати рішення, щодо мінімізацій та управління валютним ризиком;
- обирати ефективні форми інвестування;
- демонструвати широкий кругозір при аналізі особливостей діяльності небанківських грошово-кредитних установ в Україні;
- переконувати, аргументувати, вести результативні ділові бесіди щодо узгодження контрактів з установами парабанківської системи.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність небанківських грошово-кредитних установ

Поняття парабанківської системи. Сутність та функції небанківських грошово-кредитних установ. Основні відмінності банківської та парабанківської системи. Структура кредитної системи. Спільні риси банківських та небанківських організацій. Аналіз розвитку парабанківських фінансових компаній в Україні. Проблеми і перспективи розвитку парабанківської системи.

Тема 2. Страхові компанії.

Причини виникнення страхових компаній. Необхідність та сутність страхових компаній. Види страхування. Порівняльна характеристика страхового ринку в Україні і світі. Передумови для розвитку страхової діяльності.

Тема 3 Ломбарди

Сутність та історія виникнення ломбардів. Регулювання діяльності ломбардів на території України з точки зору законодавства. Механізм здійснення ломбардної угоди. Передумови для збільшення кількості і покращення якості надання послуг ломбардів.

Тема 4. Пенсійні фонди

Державна пенсійна реформа. Сутність та необхідність діяльності пенсійних фондів. Види пенсій в Україні. Особливості пенсійного законодавства. Закордонний досвід програм підтримки пенсіонерів.

Тема 5. Інститути спільного інвестування

Сутність і види інвестиційних фондів. Історія виникнення та перспективи розвитку ІСІ в Україні. Порядок визначення та розрахунок прибутковості інвестиційних операцій. Аналіз сучасного стану інвестиційних фондів в Україні. Вивчення закордонного досвіду з розвитку інвестиційних операцій

Тема 6. Факторінгові операції

Поняття факторінгу. Сутність факторінгової угоди. Аналіз діяльності факторінгової компанії. Характеристика операцій факторінгової компанії. Визначення ефективності факторінгових угод. Розвиток ринку факторінгових послуг в Україні.

Тема 7. Лізингові компанії

Історія виникнення та розвитку лізингу в Україні та Європі. Визначення сутності та техніка здійснення лізингової операції. Види лізингу.

Тема 8. Трастові установи

Визначення трасту та трастової діяльності. Типи трастів. Недоліки, переваги та сфера використання трастових операцій. Аналіз ринку трастів в Україні та порівняльний аналіз сучасного стану з досвідом інших країн. Перспективи розвитку ринку валютних опціонів в Україні.

Тема 9. Брокерська та дилерська діяльність.

Поняття дилера та брокера. Сутність брокерських та дилерських операцій. Види брокерів. Особливості дилерської роботи. Перспективні сегменти розвитку.

Тема 10. Поштово-ощадні відділення.

Передумови виникнення та етапи розвитку поштово-ощадних відділень. Види операції поштово-ощадних установ та сутність її діяльності. Нове життя «Укрпошти». Перспективи розвитку діяльності та нові послуги поштово-ощадних установ.

Тема 11. Кредитні спілки та інші непоширені в Україні види парабанківської системи.

Відкриття та здійснення операцій кредитними спілками та фінансовими компаніями. Особливості функціонування кредитних спілок. Виявлення потенційно можливих сегментів розвитку парабанківського ринку.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Сутність небанківських грошово-кредитних установ	20	2	4			14	15	1				14
Тема 2. Страхові компанії.	19	2	3			14	15	1				14
Тема 3 Ломбарди	20	2	2			16	15	1				14
Тема 4. Пенсійні фонди	19	2	3			14	15	1				14
Тема 5 ІСІ	19	2	3			14	15	1				14
Тема 6. Факторингові компанії	20	1	3			17	15	1				14
Тема 7. Лізінгові компанії	20	1	3			17	10	1				9
Тема 8. Трастові установи	19	1	2			16	10	1				9
Тема 9. Брокерська та дилерська діяльність	20	1	2			17	10	1				9
Тема 10. Поштово-ощадні відділення	19	1	3			16	14	1				13
Тема 11. Кредитні спілки та інші непоширені в Україні види	20	1	2			17	16	-				16

парабанківської системи											
Аудиторні к.р.	25		2			20					
Усього годин	240	16	32			192	150	10			140

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Основи діяльності небанківських грошово-кредитних установ	3
2	Тема 2. Сутність та необхідність страхових операцій	3
3	Тема 3 Передумови виникнення ломбардів	3
4	Тема 4. Недаржавні пенсійні фонди, як альтернатива державним	3
5.	Тема 5 Інститути спільного інвестування	3
6.	Тема 6. Факторингові операції	3
7.	Тема 7. Види лізингу та сутність лізингової угоди	3
8.	Тема 8. Механізм дії трастових установ	3
9.	Тема 9.. Брокерська та дилерська діяльність	2
10	Тема 10. Поштово-ощадні відділення	2
11	Тема 11. Кредитні спілки та інші непоширені в Україні види парабанківської системи	2
12	Аудиторна робота	2
	Усього	32

5. Завдання для самостійної робота для студентів

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Проблеми розвитку парабанківської системи	14	14
2	Розрахувати страхову винагороду та внесок за основними видами страхування	14	14
3	Розрахувати за який термін ломбардна діяльність зможе окупитися	16	14
4	Розрахувати пенсійні виплати за оносними видами пенсій	14	14
5	Іноземне інвестування	14	14
6	Механізм факторингових операцій	17	14
7	Порівняльний аналіз лізингу в Україні і країнах Європи	17	9
8	Юридичний погляд на діяльність трастових компаній	16	9
9	Чим відрізняється брокерська діяльність від дилерської	17	9
10	Поштова-ощадна реформа в Україні.	16	13
11	Діяльність кредитних фондів та спілок.	17	16
12	Підготовка до контрольних робіт	20	

Перелік питань до самостійної роботи

1. Чинники що впливають на розвиток парабанківської системи.
2. Сутність банківської і парабанківської систем. Їх схожість і відмінності.
3. Недоліки законодавства України в сфері небанківських грошово-кредитних установ
4. Аналіз сучасного стану діяльності фінансових компаній
5. Розвиток лізингової діяльності в Україні
6. Створити модель власної лізингової компанії
7. Сформулювати діяльність інституту спільного інвестування
8. Зробити схему руху капіталу через трастовий фонд
9. Закордонний досвід діяльності трастових фондів
10. Розробити механізм факторингової операції з шістьма учасниками
11. Види брокерів
12. Створити алгоритм дій таможеного брокера
13. Основні операції дилерів
14. Дилери яких всесвітньо відомих компаній не працюють в Україні. Виявити причини та перспективи.
15. Обов'язки ломбардів
16. Поштові послуги в Україні
17. Грошово-кредитна діяльність поштово-ощадних відділень
18. Платежі в терміналах самообслуговування
19. Дайте визначення поняття "кредитна система".
20. Схарактеризуйте складові елементи кредитної системи.
21. Які функції виконує кредитна система?
22. Розкрийте суть банківської та парабанківської систем.
23. Будова банківської системи в Україні.
24. Які інституції належать до банків?
25. Які базові операції повинні виконувати банки?
26. Які функції виконує банківська система?
27. Назвіть види спеціалізованих фінансово-кредитних установ.
28. Назвіть специфічні риси банківської системи.
29. Які банки виникли раніше — центральні чи комерційні?
30. Розкрийте суть поштово-ощадних установ та поясніть їх призначення.
31. Які операції виконують комерційні банки?
32. Які послуги надають комерційні банки економічним суб'єктам?
33. Яка різниця між запозиченими і залученими коштами?
34. Яким чином забезпечується стійкість банківської системи?
35. Поясніть суть поняття "стійкість банківської системи".

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

7. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна», контрольні заходи включають: поточний та підсумковий контроль.

Організація поточного контролю знань студентів денної форми навчання

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- систематичність й активність роботи студентів впродовж семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни «Міжнародні розрахунки і валютні операції» на практичних заняттях;

- виконання завдання для самостійного опрацювання;

- виконання контрольних завдань протягом семестру.

Оцінюванню підлягають відповіді, які надаються студентами в процесі експрес-контролю або під час обговорення питань.

При контролі самостійної роботи оцінюванню будуть підлягати роботи, виконані студентами при підготовці до практичних завдань. Види робіт та характер завдань (самостійне опрацювання окремих питань дисципліни, вирішення завдань) визнаються викладачем у процесі вивчення дисципліни протягом семестру.

Організація поточного контролю студентів заочної форми навчання

Поточний контроль знань студентів здійснюється у формі перевірки виконаної студентом самостійної роботи на практичних заняттях та як результат написання контрольної роботи.

Поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення практичних занять і оцінюється сумою набраних балів. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів. Підсумковий контроль, що проводиться у формі заліку, відповідно до графіку навчального процесу.

8. Схема нарахування балів для студентів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання			Сума
Поточний контроль за темами	Дві контрольні роботи, передбачені навчальним планом	Реферат, виступ, презентація	

Від 0-20	По 10	20	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Конституція України. -: Преса України, 1997.
2. Бюджетний кодекс України: Ухвалений Верховною Радою України від 22 березня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 37-38 (зі змінами і доповненнями від 25.12.2008) //
3. Господарський кодекс України: Ухвалений Верховною Радою України від 16 січня 2003 р. № 436-IV (зі змінами і доповненнями від 25.12.2008) //
4. Закон України "Про внесення змін до Декрету Кабінету Міністрів України "Про акцизний збір" від 22.03.2001 р. № 2324-III - ВР (зі змінами і доповненнями) //
5. Основи законодавства України про Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14.01.1998 р. № 16/98 - ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1998. - № 23.
6. Закон України "Про цінні папери і фондовий ринок" від 23.02.2006 № 3480-IV //
7. Закон України "Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні" від 26.01.1993 № 2939-XII (зі змінами і доповненнями) //

8. Закон України "Про податок з доходів фізичних осіб" від 22.05.2003 № 889-IV (зі змінами і доповненнями) //
9. Закон України "Про страхування" від 7.03.1996р. № 85/96- ВР (зі змінами і доповненнями) //
10. Закон України "Про лізинг" від 16.12.1997 р. № 723/97 - ВР (зі змінами і доповненнями) //
11. Закон України "Про систему оподаткування" від 18.02.1997 р. № 1251-12 (зі змінами і доповненнями) //
12. Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств" від 24.12.2002 р. № 349-ІУ (зі змінами і доповненнями) //
13. Закон України "Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування" від 26.06.1997 р. № 400/97-ВР (зі змінами і доповненнями) //

Допоміжна література

8. Галанов С.С. Кризис, банки и реальный сектор экономики в современных условиях // Деньги и кредит. – 2014. - № 11. – С.38-43.
9. Геець В.М. Макроекономічна оцінка грошово-кредитної та валютно-курсової політики України до і під час фінансової кризи // Економіка України. - 2013.- №2.- С.5-23.
10. Голубовський Д. Новый Бреттон-Вудс станет ли SDRзаменой доллару // Банковский менеджмент. – 2013.- №3.- С.2-5.
11. Дорошенко І. В. Причини й наслідки кризи єврозони: уроки для України // Фінанси України. – 2015. - № 7- С.58-68.
12. Кльоба Л. Вдосконалення управління банківською інвестиційною діяльністю в Україні // Вісник національного банку України. – 2014.- №5. – С.51-53.
13. Ковальчук К., Вишнякова І. Цінова політика банків України за процентними операціями: стан, ефективність, чинники впливу // Банківська справа . – 2014. - № 5. – С.51-64.
14. Котковський В.С., Неизвестна О.В. Банківські операції: навчальний посібник.- К.: Косидор, 2014.-498с.
15. Крилова В., Набок Р. Світовий досвід оцінки інструментів гібридного капіталу банку // Банківська справа. – 2014. - № 2/3. – С.8-23.
16. Круглик С. Реформування управління Міжнародним валютним фондом затримується? / С. Круглик, О. Єременко // Вісник Національного банку України. – №5. – С.53-57.
17. Маслов С.І. Управління валютними ризиками та перспективи розвитку національної економіки // Економіка і держава. - 2014.- №3.- С.16-18.
18. Нідзельська І. А. Вплив валютного регулювання на розвиток вітчизняної економіки / І. А. Нідзельська // Фінанси України. – 2015. – №2. – С.83-88.
19. Практичні питання регулювання валютних операцій // Вісник Національного банку України. – Вісник Національного банку України. – 2015.- № 5.- С. 21-27.

20. Салтинський В.В. Особливості організації кредитування національних економік Міжнародним валютним фондом // Фінанси України. – 2014.- №2.- С.60-65.

21. Тимошенко О.П. Проблеми парабанківської системи України: шляхи вирішення // Економіка та держава. – 2015. - № 7. – С.21-25.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка, пров. Короленка, 18. E-mail: ls@korolenko.kharkov.com, <http://korolenko.kharkov.com>
2. Харківська обласна універсальна наукова бібліотека, вул. Кооперативна, 13/2. E-mail: director@library.kharkov.ua , <http://www.library.kharkov.ua>
3. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>
4. Національний банк України – <http://bank.gov.ua/NBU/index.htm>
5. Харківська обласна рада – <http://www.oblrada.kharkov.ua>
6. Державна податкова адміністрація України – <http://www.sta.gov.ua>
7. Державний комітет статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua>